

**Samhällsbyggnadskontoret,
Miljö- och hälsoskyddsavdelningen**

Handläggare: Rebecka Herbring
Torbjörn Mattsson
Titel: Miljö- och hälsoskyddsinspektör
E-post: rebecka.herbring@norrtaelje.se
torbjorn.mattsson@norrtaelje.se

Till: Kommunstyrelsen

Yttrande gällande motion angående bestämmelser för slamtömning

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadskontoret, Miljö- och hälsoskyddsavdelningen förslår Bygg- och miljönämnden besluta att:

1. anta yttrandet som sitt eget

Sammanfattning av tjänsteutlåtandet

Bygg- och miljönämnden har av kommunstyrelsen ombetts att yttra sig över en motion från Sverigedemokraterna angående bestämmelser för slamtömning. Slam från enskilda avlopp är ett avfall som ingår bland de avfallsfraktioner som kommunen har ansvar för att behandla. Tillstånd kan dock ges för fastighetsägare att omhänderta avfallet på den egna fastigheten om detta kan göras utan risk för olägenhet för människors hälsa eller miljön. Ansökan om eget omhändertagande av slam görs till Bygg- och miljönämnden.

Bygg- och miljönämnden bedömer att omhändertagande och behandling av slam från enskilda avloppsanläggningar i huvudsak ska ske via kommunens renhållningsavdelning. Med Norrtälje kommuns stora antal fastigheter i behov av slamtömning skulle situationen lätt bli oöverskådlig om slamtömning i egen regi godkänns för lättvindigt. Risken för förorening av grundvatten och en ökad miljöbelastning i många av kommunens tätbebyggda fritidshusområden och känsliga skärgårdsområden skulle vara påtaglig. Bygg- och miljönämnden har inte heller de resurser som skulle krävas för att utöva tillsyn vid ett ökat medgivande av eget omhändertagande av slam.

I de fall där eget omhändertagande av slam från enskild avloppsanläggning medges är det framförallt där slamtömning i kommunal regi är försvårat eller omöjlig på grund av fastighetens läge. Det medges i huvudsak när fastigheten har en slamavskiljare för bad-, disk, och tvättvatten (BDT) då slam från sådana anläggningar bedöms vara mindre riskfyllt att hantera vid avvattning och kompostering än vid anläggning med WC påkopplad. Ett annat skäl till att tillstånd för eget omhändertagande kan medges är då funktionen hos avloppsanläggningen är betjänt av att slamtömning sker regelbundet i egen regi, vilket kan vara fallet med vissa minireningsverk. Oavsett skäl till tillstånd krävs alltid en bedömning för att säkerställa att det kan ske utan risk för människors hälsa eller miljön.

Bygg- och miljönämnden ska se över och förbättra informationen på kommunens hemsida gällande att ansöka om tillstånd för eget omhändertagande av slam och ta fram en särskild ansökningsblankett för ansökan, med tydlig information om vilket underlag som behövs för att kunna göra en bedömning i ärendet. Tillstånd för eget omhändertagande av slam ska dock enbart ges där slamtömning i kommunal regi inte är möjlig på fastigheten eller ifall sökande har särskilda skäl. Omhändertagande och behandling av slam från enskilda avloppsanläggningar ska annars ske via kommunens renhållningsavdelning för en långsiktigt och hållbar avfallshantering.

Ärendet

Beskrivning

Bygg- och miljönämnden har av kommunstyrelsen ombetts att yttra sig över en motion från Sverigedemokraterna angående bestämmelser för slamtömning. Motionen yrkar att kommunfullmäktige ska besluta att lokal hantering av avloppsslam, inklusive WC med kompostering, godkänns som ett fullgott alternativ till kommunal slanhämtning och hantering. Vidare ska informationen på kommunens hemsida ändras så att detta klart framgår.

Lagkrav

Miljöbalken (SFS 1998:808) 15 kap. Avfall

19 § Regeringen eller den myndighet eller kommun som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att det krävs en anmälan till den myndighet som regeringen bestämmer eller till kommunen för att hantera avfall med stöd av 24 § andra stycket. Lag (2016:782).

20 § /Träder i kraft I:2020-08-01/ Varje kommun ansvarar för att följande avfall inom kommunen behandlas:

1. kommunalt avfall,
2. avloppsfraktioner och filtermaterial från enskilda avloppsanläggningar, som är dimensionerade för högst 25 personekvivalenter, om anläggningen endast används för
  - a) hushållspillvatten, eller
  - b) spillvatten som till sin art och sammansättning liknar hushållspillvatten,
3. latrin från torrtoaletter och jämförliga lösningar, och
4. bygg- och rivningsavfall som inte producerats i en yrkesmässig verksamhet. Lag (2020:601).

20 a § /Träder i kraft I:2020-08-01/ Kommunen ska transportera bort det avfall som avses i 20 § från den fastighet där avfallet finns, om

1. borttransport behövs för att tillgodose såväl skyddet för människors hälsa och miljön som enskilda intressen, eller
2. fastighetsinnehavaren begär att kommunen ska transportera bort avfallet och det inte är oskäligt med hänsyn till omständigheterna. Lag (2020:601).

23 § /Träder i kraft I:2020-08-01/ När kommunen planerar och beslutar hur den ska ta sitt ansvar enligt 20 och 20 a §§ eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 22 §, ska kommunen ta hänsyn till fastighetsinnehavarnas förmåga att själva hantera avfall på ett sätt som är godtagbart med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön och de behov som finns för olika slag av bebyggelse. Lag (2020:601).

24 § /Träder i kraft I:2020-08-01/ Om kommunen enligt 20 och 20 a §§ eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 22 § ska ansvara för en viss hantering av avfall, får den hanteringen inte utföras av någon annan än kommunen eller den som kommunen anlitar.

Första stycket gäller inte en fastighetsinnehavare som på fastigheten återvinner eller bortskaffar avfallet, om det görs utan risk för olägenhet för människors hälsa eller miljön. En åtgärd som avses i andra stycket kan kräva anmälan enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 19 §. Lag (2020:601).

25 § Kommunen får i det enskilda fallet ge tillstånd till avfallshantering som avses i 24 § andra stycket, trots att tillstånd inte krävs. Lag (2016:782).

Avfallsförordning (2020:614)

5 kap. 15 § Om en fastighetsinnehavare avser att på fastigheten kompostera eller på annat sätt behandla avfall som inte är trädgårdsavfall och som kommunen ansvarar för enligt 15 kap. 20 § miljöbalken, ska fastighetsinnehavaren anmäla det till kommunen.

Det som sägs om fastighetsinnehavare i första stycket gäller också den som har nyttjanderätt till fastigheten.

9 kap. 2 § Kommunen får meddela ytterligare föreskrifter om hanteringen av det avfall som kommunen ansvarar för enligt 15 kap. 20 § miljöbalken.

Förutom ovanstående lagkrav gäller alltid de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. Miljöbalken (SFS 1998:808) när en åtgärd kan innebära risk för människors hälsa och miljön.

Norrtälje kommuns Avfallsföreskrifter

I enlighet med ovanstående lagstiftning finns följande bestämmelser gällande eget omhändertagande av slam på den egna fastigheten inskrivna i Norrtälje kommuns egna Avfallsföreskrifter.

27 § Anmälan om kompostering eller ansökan om annat omhändertagande av hushållsavfall på den egna fastigheten handläggs av ansvarig nämnd enligt vad som anges nedan. Anmälan och ansökan ska vara skriftlig och innehålla uppgifter om vilka avfallsslag som avses omhändertas samt en redogörelse för på vilket sätt omhändertagandet ska ske utan att det innebär risk för olägenhet för människors hälsa och miljön.

28 § Alla undantag som ges enligt dessa föreskrifter är personliga och upphör därmed vid byte av fastighetsägare/nyttjanderättsinnehavare. Undantagen upphör även vid ändrade för- hållanden på fastigheten. Vid ändrade förhållanden ska en ny anmälan/ansökan ske. Undantagen upphör om avfallet inte omhändertas på det sätt som angivits i anmälan eller beslut, eller om olägenheter för människors hälsa eller miljön uppstår.

32 § Kompostering av latrin, slam och annat toalettavfall på fastigheten kan, efter ansökan, medges i särskild därför avsedd anläggning på fastigheten, så kallad förmultningsanläggning eller liknande anläggning för omhändertagande för användning av näringsämnen. Ansökan om omhändertagande av latrin, slam och annat toalettavfall genom egen anläggning görs hos Bygg- och miljönämnden och ska innehålla en komplett beskrivning av anläggningen.

Ekonomiska konsekvenser

För fastighetsägaren är den ekonomiska vinsten av eget omhändertagande av slam marginell. Investeringen i material och produkter som exempelvis slamavvattnare och i vissa fall latrinkomposter motsvaras troligtvis i många fall av kostnaden för slamtömningen. På detta tillkommer också handläggningskostnaden från Miljö- och hälsoskyddsavdelningen för handläggning av ansökan om eget omhändertagande.

För kommunen skulle ett ökat medgivande i enlighet med motionen medföra mindre inkomster i samband med mindre slamtömningsobjekt. En utglesning av slamtömningsobjekt i områdena skulle samtidigt kunna ge en sämre effektivitet och därmed ökade kostnader. Ett ökat medgivande för eget omhändertagande av slam skulle också kunna försvåra upphandlingsarbetet då det kan innebära att förutsättningarna för slamtömning förändras snabbt från år till år. Ett ökat medgivande skulle även innebära att mer resurser måste avsättas för tillsyn på Miljö- och hälsoskyddsavdelningen för att Bygg- och miljönämnden ska kunna säkerställa att skyddet för människors hälsa och miljön upprätthålls.

Riskanalys och tekniska förutsättningar

Vid ansökningar om tillstånd att omhänderta slam på egen fastighet krävs det att det görs en ordentlig riskanalys utifrån fastighetens givna förutsättningar för att kunna omsätta det komposterade materialet utan risk för att olägenhet för människors hälsa eller miljön uppstår. Det är också av avgörande betydelse vilken typ av avloppsslam som det ska ges tillstånd för där hanteringen av olika typer av avloppsslam skiljer sig åt. Slamtömning i egen regi av anläggningar med WC ansluten bedöms innebära en större risk för olägenhet såväl för människors hälsa som för miljön. Hanteringen av WC-slam, både vid tömning, avvattning och kompostering innebär en potentiell högre hälsoskyddsrisik än vid slamtömningar av anläggningar enbart avsedda för BDT-vatten.

För att slamtömma en avloppsanläggning i egen regi krävs det alltid att slammet pumpas till en så kallad slamavvattnare eller annan för ändamålet likvärdig produkt för att avlägsna avloppsvatten från slammet innan kompostering. Avloppsvattnet måste alltid kunna återföras till slamavskiljaren vid avvattning. Slam i vått skick medför en stor tyngd att hantera vid kompostering och alla slamavskiljare är inte konstruerade så att slamavvattning kan ske på ett enkelt och säkert sätt, speciellt då en svår

sönderdelad "slamkaka" bildas på ytan i slamavskiljaren. En felaktig hantering vid tömning av slammet kan medföra ökad slamflykt till det efterföljande reningssteget vilket ofta leder till en försämrad funktion för rening av utgående avloppsvatten och så småningom en ökad miljöbelastning.

Ett allt för frikostigt godkännande av ansökningar om tillstånd för eget omhändertagande av slam kan komma att innebära risk för olägenhet framförallt i kommunens många tätbebyggda fritidshusområden som ligger i känslig miljö. Här finns flertal enskilda vattentäkter med korta avstånd från varandra samt många platser utan naturliga förutsättningar för att omhänderta näring från avfallet. Kompostering och spridning av material under fel förutsättningar kan komma att förorena grundvatten, sjöar och andra vattendrag samt bidra till att luktproblem uppstår i bostadsområden.

Förvaltningens analys och slutsatser

I Norrtälje kommun finns idag cirka 24 000 slamavskiljare (WC och BDT) samt 650 minireningsverk inlagda i Renhållningsavdelningens register för regelbunden slamtömning. Därutöver tillkommer också drygt 6 700 slutna tankar för WC.

Slam från enskilda avlopp ingår i det avfall som kommunen ansvarar för att behandla inom kommunen. Hantering av det avfall som kommunen ska ansvara för får inte utföras av någon annan än kommunen eller den som kommunen anlitar. Kommunen kan dock, i enlighet med egna upprättade avfallsföreskrifter, i det enskilda fallet ge tillstånd till eget omhändertagande av avfall på den egna fastigheten, om den som ska hantera avfallet med stöd av tillståndet kan göra det utan risk för olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Det krävs med andra ord alltid en ansökan och ett efterföljande tillståndsbeslut för att få omhänderta avloppsslam på den egna fastigheten. Ett sådant beslut ska alltid föregås av en bedömning i det enskilda fallet där sökande ska ha särskilda skäl för att få denna beviljad. Särskilda skäl kan exempelvis vara när slamtömning i kommunal regi inte är möjligt på grund av begränsad framkomlighet för slamtömningsfordon eller där avloppsreningen är betjänt av att slamtömning sker i egen regi. Förutsättning för eget omhändertagande av slam är alltid att det kan ske utan att risk för olägenhet för människors hälsa eller miljön. För att kunna följa upp den egna slamhanteringen tidsbegränsas alltid tillstånd för egen hantering av slam för att på så sätt säkerställa hur den egna hanteringen av avfallet har fungerat under tidsperioden och ifall hanteringen kan fortsätta. Vidare är beslutet också personbundet och förfaller när fastigheten säljs eller överlåtes till annan. Detta för att säkerställa att en ny fastighetsägare har kunskapen och viljan att hantera avfall på fastigheten utan att risk för olägenhet uppstår.

Lokal hantering av avloppsslam, inklusive WC med kompostering, är idag ett godtagbart alternativ inom kommunen. Dock enbart i enskilda fall där särskilda skäl finnes. Om redovisad motion avser att lokal hantering av avloppsslam ska godkännas som ett fullgott alternativ till kommunal slamhämtning och hantering utan tillstånd från tillsynsmyndigheten, är detta ett förslag som går mot gällande lagstiftning och kan därmed inte fastställas.

Från redovisad riskanalys presenteras flertal anledningar till varför eget omhändertagande av avloppsslam på egen fastighet generellt inte bedöms lämpligt som ett långsiktigt hållbart alternativ för avfallshantering ur miljö- och hälsoskyddssynpunkt. Om eget omhändertagande av slam skulle bli vanligt förekommande i enlighet med motionens syfte skulle stora krav behöva ställas på fastighetsägare. Vid slamtömningen måste avvattning av slam praktiskt kunna ske vid slamavskiljaren och slammet vid kompostering måste vara tillräckligt hygieniserat innan det används som jordförbättringsmaterial. Om slamtömningen inte sker på ett korrekt sätt och/eller med regelbundna intervall finns även risk att avloppsanläggningarnas funktioner försämras på grund av ökad slamflykt och bräddning. I samband med att eget omhändertagande av slam skulle bli allt mer förekommande måste samtidigt resurser för tillsyn från miljö- och hälsoskyddsavdelningen också öka för att säkerställa att skyddet för människors hälsa och miljön upprätthålls.

För det enklare fritidshuset, "sommarstugan", med låg belastning och nyttjande endast under växtsäsong finns det möjlighet att ansöka om ett så kallat "gråvattenfilter" för rening av BDT-vatten. Det finns idag ett antal olika typer av "gråvattenfilter" på marknaden där reningen sker via olika filtertekniker och slamtömning inte är nödvändig. Denna reningsteknik bedöms vara ett alternativ

särskilt på öar i skärgårdsmiljö där slamtömning normalt sker via båt och ofta innebär svårtillgängliga uppställningsplatser och långa slangdragningar.

Information om eget omhändertagande av slam på kommunens hemsida har noterats saknas för kommunens invånare. Bygg- och miljönämnden ska därmed se över och förbättra informationen gällande ansökan om tillstånd för eget omhändertagande av slam samt ta fram en särskild ansökningsblankett med tydlig information om vilket underlag som behövs för att kunna göra en bedömning i ärendet. För att kunna omhänderta slam från enskild avloppsanläggning på egen fastighet krävs det, enligt kommunens gällande föreskrifter, att tillstånd ges personligt och tidsbegränsat. Tillstånd ska dock enbart ges där slamtömning i kommunal regi inte är möjlig eller där sökande har särskilda skäl.

Omhändertagande och behandling av slam från enskilda avloppsanläggningar ska annars ske via kommunens renhållningsavdelning för en långsiktigt och hållbar avfallshantering. Det kommunalt insamlade slammets bör nyttjas som en energiresurs i ett större kretsloppsammanhang. Redan idag kan sorterat WC-slam från slutna tankar efter behandling användas som näringsresurs på åkermark. För den som vill återvinna näring från avfall på egen fastighet är det framförallt latrin från en torrtoalett som har kretsloppspotential för den enskilde invånaren.

Anna Keskitalo
Förvaltningsdirektör
Samhällsbyggnadskontoret

Louise Grape Svensson
Tillförordnad avdelningschef
Miljö- och hälsoskyddsavdelningen

Bilagor

Motion angående bestämmelser för slamtömning

Beslut skickas till

Kommunstyrelsen